

EVLÂTLARIN HAKKI

Ömer bin Abdülazîz -rahmetullâhi aleyh-; devâsâ hudutlara ulaşan İslâm devletinin halifesi olmasına rağmen, zühd¹ ve riyâzet² hâlinde yaşıyordu.

Bir gün veziri kendisine şu teklifte bulundu:

“-Efendim, «Beytûlmalden aldığınız tahsisatın kâfi gelmediği görülüyor. Biraz daha fazlasını emir buyursanız da bir kısmını ihtiyaten biriktirip vefatınızdan sonra evlât ve torunlarınızın zaruri ihtiyaçları için bıraksanız.”

Halife şu muhteşem cevabı verdi:

“-Eğer benim geride kalan evlâtlarım sâlih kimselerden olurlarsa, onların sıkıntıya düşmelerinden korkmam. Zira Cenâb-ı Hak;

إِنَّ وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

Şüphesiz ki benim koruyamım, kitabı indiren Allah'tır ve o bütün iyi kullarını görüp gözetir. (el-A'râf, 196) buyurmuştur.

Cenâb-ı Hak, onların velîsi ve vasîsi olduktan sonra onların ileride karşılaşacakları hâllerden hiç endişe etmem!

Yok; sâlih değil de sefih kimseler olacaklarsa, böyleleri hakkında da yine Kur'ân-ı Kerim'de;

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا

Allah'ın, sizin için geçim kaynağı yaptığı **mallarınızı akli ermezlere vermeyin.** (en-Nisâ, 5) buyurulmuştur.

Bu nehy-i ilâhîye rağmen sefih olacak çocuklarıma mal mı toplayacağım!” (Ebu'l-Ûlâ Mardin, *Huzur Dersleri*, İstanbul 1966, II-III, 769-770)

Lokman Hakîm'den şöyle bir söz nakledilir:

“Mal o değildir ki; el için toplayasın, başkasına mîras bırakasın ve hesabını sen veresin!”

Rasûlullah Efendimiz en faydalı mîrâsı şöyle tarif buyurur:

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَوَلَدًا مِنْ نُحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أُدْبٍ حَسَنٍ

¹ **Zühd** kavramı genellikle dünyaya karşı olumsuz tavır ve davranışların bütününe ifade eder. Dünya malına, makama, mevkiye, şan ve şöhrete önem vermeme; azla yetinme, çokça ibadet etme, âhîret için hayırlı işlere yönelme zühdün bazı göstergeleridir.

² **Riyâzet** kelimesi tasavvuf terimi olarak nefsi eğitmek için onu birtakım tabii ve meşrû arzularından mahrum etmeyi ifade eder. Riyâzet “nefsin şehvet denilen beden ve dünya ile ilgili arzularını kırmak, bunları etkisiz hale getirmek, nefsi aklın ve dinin tesbit ettiği sınırlar içinde tutmak” şeklinde de tanımlanmıştır. Gazzâlî'ye göre riyâzet dört türdür: Az yemek, az uyumak, az konuşmak, insanların eziyetlerine katlanmak. Az yemek şehveti öldürür, az uyumak iradeyi saflaştırır, az konuşmak tehlikelerden korur, eziyetlere katlanmak amaca ulaştırır.

“Hiçbir baba; çocuğuna, güzel ahlâktan daha hayırlı bir mîras bırakmamıştır.” (Tirmizî, Birr, 33/1952)

Demek ki;

Evlâtlara bırakılabilecek en kıymetli mîras, onları İslâm karakter ve şahsiyetiyle mücehhez kılabilme. Onlara âhiret mîrâsı bırakabilme. Eğer onlar da bu mukaddes mîrâsı, gelecek nesillere aktarabilirlerse, bu bir sadaka-i câriye olur ki, en büyük mânevî servettir.

Cenâb-ı Hak; Kur’ân-ı Azîmüşşân’da anlattığı kıssalarda, sâliha bir anne yahut sâlih bir baba olmanın, güzel bir aile tesis etmenin nümûnelerini de bizlere göstermiştir:

NÜMÛNE BİR AİLE: ÖRNEK ANNELER

Cenâb-ı Hak; Kur’ân-ı Kerim’de iffet ve hayâ âbidesi, sâliha bir hanım numunesi olarak Meryem Validemizi takdim etmektedir.

Her büyük şahsiyetin ardında onu yetiştiren bir anne olduğu gibi, Meryem Validemizin annesi de mühim bir ihlâs ve takvâ nümûnesidir. Cenâb-ı Hak; bir nevî, anne-babalar tarafından nasıl bir evlât yetiştirileceğinin müşahhas bir misâlini Meryem Vâlidemiz’in annesi Hanne Hatun’da bizlere sergilemiştir. Nitekim sâlih bir nesil yetiştirme gayretine misal teşkil eden o aile; yani Âl-i İmrân (İmrân Ailesi), Kur’ân-ı Kerim’de bir surenin adı olmakla da taltif edilmiştir.

Meryem Validemizin annesi; henüz hâmile iken, karnındaki evlâdının derdine düşmüştü. Onu, erkek zannı ile de Beyt-i Makdis hizmetine adanmıştı.

Esasen bu büyük bir takvâ tezâhürüydü. Zira;

- Evlâdının/ciğerpâresinin bir ibâdet neşvesi içinde sâlih veya sâliha bir kul olarak yetişmesini istemek,
- Kendilerine bir sadaka-i câriye ve hayru’l-halef olmasını dilemek,
- Bunun için onu yüreğinden kopararak Allah yoluna adamak, esasen büyük bir îman ve takvâ nişânesidir.

Nitekim Hazret-i Meryem’in annesi; murâd-ı ilâhî muktezasınca, evlâdını kız olarak doğurmasına rağmen, yine de nezrinden dönmedi. Büyük bir kararlılıkla, Allah’a verdiği ahbine vefâ gösterdi. Rabbine sığınıp O’na şöyle niyâz etti:

إِنِّي أَعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“Rabbim! Lanetlenmiş şeytana karşı onu ve soyunu korumanı diliyorum.” (Bkz. Âl-i İmrân, 36)

Cenâb-ı Hak da onun bu hâlis niyetle yaptığı adağını kabul buyurdu. Meryem Validemizi güzel bir filiz gibi yetiştirdi.

Meryem Validemiz; mescide hizmet ediyor, daima ibadetle meşgul oluyor, haramlardan uzak kalıyor, ırzını iffetle koruyordu.

Nihayet kendisine hiçbir beşer eli değmemesine rağmen mucizevi şekilde, İsa -aleyhisselâm-ı doğurarak en büyük peygamberlerden birinin annesi olma şerefine nâil oldu.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerim'de 34 yerde onun ismini zikretti. İsa -aleyhisselâm-'dan bahsederken çok yerde «Meryem oğlu İsa» buyurarak Meryem Validemize büyük bir kıymet bahşetti...

Meryem Validemize Cenâb-ı Hak, büyük lütuflarda bulundu. İbâdetle meşgul iken ona, Allah katından kerâmeten meyveler ikram edilirdi.

Yine Hazret-i İsa'yı dünyaya getireceğinde; doğumu kolaylaştırması için, bir lütuf olarak bir su arkı meydana getirildi ve mevsimi olmadığı hâlde, ona taze hurmalar ikram edildi.

Babasız bir şekilde, mûcize olarak evlât dünyaya getirdiğinde; kendisine nâdanlar, sû-i zan ve iftira ile hücum ettiler. Cenâb-ı Hak, Hazret-i İsa'yı henüz beşikte iken mucizevi olarak konuştu ve Hazret-i Meryem'in iffetini îlân etti.

Cenâb-ı Hak; Hazret-i Meryem'in namazda seviye kazanmasını arzu ederek, şöyle buyurur:

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Ey Meryem! Rabbine ibâdet et; secdeye kapan, (O'nun huzûrunda) rükû edenlerle beraber sen de rükû et!..” (Âl-i İmrân, 43)

Bu kissanın hissesi;

Takvâ ve iffet içinde yaşayanları, Cenâb-ı Hak iki cihanda korur ve yüceltir, onlara maddî ve mânevî ikramlarda bulunur.

Sâlih evlâtları, sâlih anne ve babalar yetiştirir.

Nesiller Allah yoluna adanmalıdır. Mabetlerde, Kur'ân eğitiminde, secdelerde terbiye ve irşâd edilmelidir.

Devrimizde; biyolojik olarak anne-baba olmak, kâfi gelmemektedir. Maalesef evlâtları; **internet, televizyon, moda ve reklâmlar** yetiştirmektedir. Nesillerin zihin ve gönül dünyaları; değişmekte, yabancılaşmaktadır. Hâsılı şeytan, evlâtlara ortak olmaktadır.

Bu sebeple, günümüzde, evlâtlara İslâm karakter ve şahsiyetini mîras bırakabilmek için daha fazla gayret lâzımdır.

Bize bir misal olarak Ashâb-ı Kehf de îmanlarını muhafaza etmek şuuruyla, birbirlerine şöyle telkinde bulunuyorlardı:

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا

“Onlar (münkirler) eğer size muttalî olurlarsa / sizi ele geçirirlerse, ya sizi taşıyarak öldürürler

veya kendi dinlerine çevirirler ki, o zaman ebediyyen iflâh olmazsınız.” (el-Kehf, 20)

Bugün de bir anne-baba; evlâdının îmânını, dînini korumak husûsunda böyle bir endişe taşımalıdır:

“Evlâtlarım, fâsık ve gafillerle ihtilât³ ederse, münkirlerle dolu mekânlarda onlarla fikrî ve zihnî beraberlik içinde bulunursa, îmânını muhafaza edebilir mi?” diye düşünmeli ve buna göre bir istikbal inşâ etmeye gayret etmelidir.

Evlâtlarımıza, gerçek hayatın âhiret olduğunu tâlim etmeliyiz. Esas diplomanın Allah rızası olduğunu idrâk ettirmeliyiz. Bu dünyaya kariyer yapmaya değil, mârifetullah tahsili yapıp takvâ ile yaşayarak âhireti kazanmaya geldiğimizi öğretmeliyiz.

NESİL ENDİŞESİ

Bütün peygamberlerdeki nesil endişesi böyledir:

Hazret-i İbrahim de duâsında şöyle niyâz etmiştir:

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ

“Rabbim beni ve zürriyetimi namazı hakkıyla kılanlardan eyle! Ey Rabbimiz! Duamı kabul et” (İbrâhîm, 40)

Hazret-i İbrahim’in Hazret-i İsmail’i yetiştirmesi de bir babanın evlâdını terbiyesine güzel bir numunedir.

Onlar baba-oğul birlikte Kâbe’yi inşâ ettiler. Birlikte duâ ettiler. Birlikte mescidi temizlediler. Kurban emredildiğinde, Hazret-i İsmail, Cenâb-ı Hak’ın emrine tam teslîmiyet gösterdi.

Nesil endişesi, bütün peygamberlerde vardır.

Zekeriyyâ -aleyhisselâm-; evlâdı olmadığı için, kendisinden sonra Âl-i Yâkub’un fesâda uğramasından korkarak, Allâh’ın râzı olacağı bir vârisinin olmasını Cenâb-ı Hak’tan niyâz etti. Yahya -aleyhisselâm- dünyaya geldi. Hazret-i Yahya, ideal bir müslüman genç nümûnesidir.

Bütün canlılarda nesil endişesi vardır. Necip Fazıl bu hakikati şöyle ifade eder:

“Tomurcuk derdinde olmayan ağaç, odundur.”

Fakat bir mü’minin nesil endişesi, İslâmî olur. Yani evlâtlarına İslâm karakter ve şahsiyetini mîras bırakmak şeklinde tezâhür etmelidir. Sadece evlâtların dünyasını düşünen bir nesil endişesi, hayvanlar seviyesinde bir içgüdüden ibarettir. Bu duyguyu bertaraf etmek için muhtelif âyetlerde;

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

“Bilin ki mallarınız da çocuklarınız da imtihan içindir. Büyük ödül, yalnız Allah katındadır.”(el-Enfâl, 28 vb.)

³ Karşılaşıp görüşme.

buyurulmuştur.

LOKMAN -aleyhisselâm-

Cenâb-ı Hak; evlât yetiştirme, aileyi irşad hususlarında bize Lokman -aleyhisselâm-ı da misal vermektedir.

Peygamber veya hikmet ehli, sâlih bir insan olduğu bildirilen bu zâtın adı, Kur'ân-ı

Kerim'de, tavsiyelerinin yer aldığı sûrenin de ismi olmuştur.

Lokman -aleyhisselâm- ve nasihatlerini okuyup tefekkür edelim:

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

“Andolsun Biz Lokman'a; «Allâh'a şükret!» diyerek hikmet verdik. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de bilsin ki, Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü övgüye lâyıktır.” (Lokmân, 12)

Peygamberlerin üç vazifesinden, ikincisi tezkiye, üçüncüsü ümmete Kitap ve hikmeti tâlim etmektir. Demek ki hikmet için, tezkiye zarûrîdir. Bu sebeple ancak tezkiye olmuş gönüllere Kitap ve hikmet tâlimi gerçekleşir ve bu seviye, fazîletin zirvesini teşkil eder.

Hikmet; eşyanın bâtını, hâdisâtın vukuâtın sır ve hakikat tarafıdır.

Mesnevî gibi, Hak dostlarına ait eserlerde, ilâhî tâlimatların hikmet tarafına çok yer verilir.

Rivâyete göre Lokman -aleyhisselâm-ın oğlu ve hanımı şirk üzere idi. Hazret-i Lokman, kendisine lutfedilen hikmetin bir şükrânesi olarak merhamet ve nezâket dolu bir üslûpla yılmadan onlara nasihat etti. En sonunda onlar da bu rahmet üslûbu karşısında müslüman olup hidâyetle şereflendiler. (Ebû Hayyân, *el-Bahru'l-Muhît*, Lokmân, 13)

İşte bu nasihatler şöyle başlar:

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

“Lokman, oğluna öğüt vererek şöyle demişti:

«-Yavrucuğum! Allâh'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür!» (Lokmân, 13)

Bu âyet-i kerîmeden şu hisseleri çıkarabiliriz:

Nasihatın Ehemmiyeti

Âyet-i kerîmede buyrulur:

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ

عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

“(Rasûlüm) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle davet et! Ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!..” (en-Nahl, 125)

Bu âyette nasihatın, muhataba göre üç seviyesi bildirilmiştir:

- 1) İdrak seviyesi yüksek olanlara hikmetle öğüt ver.
- 2) Halk ve avâm seviyesinde olanlara, güzel mev’izeler ve vaazlarla nasihat et.
- 3) İtirazcılarla da güzelce münâzarada bulun.

Vaaz ve nasihatten vazgeçmemek icâb eder. Gönüllerdeki hidâyet Allah’tandır. Biz O’nun icâbet saatini bilmediğimiz için, her fırsatı ganîmet bilerek, müracaat ederiz. Asla ümit kesmeyiz. Âyet-i kerîmede buyrulur:

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

“Sen yine de öğüt ver. Çünkü öğüt mü’minlere fayda verir.” (ez-Zâriyât, 55)

Yumuşak Üslûp

Hazret-i Lokman, evlâdına; «Yavrucuğum!» diye hitâb etmektedir. Yumuşak hitap, gönül kilitlerini açar, kalpleri kabule hazırlar.

Şirk En Ağır Günahdır

Şirk; kula bütün nimetleri ihsan ve ikram eden Cenâb-ı Hakk’a, O’nun yoktan yarattığı bir varlığı eşit tutma gaflet ve hamâkatidir. Şirk üzere öleni Cenâb-ı Hak affetmeyecek, ona hiç kimsenin şefaati de fayda vermeyecektir.

Mânevî şirke de dikkat etmek icâb eder. Riyâ ve nefsânî arzuların put hâline getirilmesi, birer gizli şirktir.

Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz de şöyle buyurmuştur:

“Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey, Allâh’a ortak koşmalarıdır. Bu sözümle onların aya, güneşe veya puta tapmalarını kastetmiyorum. Beni korkutan şey, Allah’tan başkası için yaptıkları amelleri ve gizli arzularıdır (gösteriş duygularıdır).” (İbn-i Mâce, Zühd, 21)

Âyet-i kerîmede de şöyle buyurulmuştur:

أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا

“(Ey Rasûlüm!) Nefsânî arzularını kendisine ilâh edinen kimseyi gördün mü? Sen ona koruyucu olabilir misin?” (el-

Furkân, 43)

Meselâ;

Yaptırdığı cami ve benzeri hayrâta henüz hayattayken kendi adını vermek, böyle bir tehlikeye götürebilir.

Ancak;

Vefâtından sonra evlâtları isim koyabilir. Bu da, hayır duâya vesile ve hayra teşvik edici olur.

Yahut nâil olduğu bir mânevî hâli, kendine nisbet ederek arz-ı endâm etmeye çalışmak da böyledir. Bunlar -Allah korusun- gizli bir şirk olur.

Mekke'nin fethini müteâkip Arap Yarımadası'ndaki bütün kabîleler, fevç fevç İslâm'a girmeye başladılar. Cenâb-ı Hak; bu fetih ve muzafferiyetten, nefis ve enâniyete pay çıkarılmaması için, Nasr Sûresi'ni indirerek şöyle buyurdu:

“(Zaferi Allâh'a izâfe ederek) Rabbini hamd ile tesbîh et ve (bu hizmette vâkî olabilecek kusurların için) O'ndan bağışlanma dile / istiğfâr et!”

Bu idrâk içinde;

Hayır, hasenat, talebe yetiştirmek ve benzeri muvaffakiyetleri, kendimize asla izâfe etmemeli, her birinin Cenâb-ı Hak'ın lutfu olduğunun idrâki içinde olmalıyız.

Tasavvufta en mühim mesele, enâniyetin ve benliğin bertaraf edilmesidir. Bunun için nefsi terbiye eden nice mücâhede usûlleri tatbik edilmiştir.

ANNE-BABA HAKKI

Lokman -aleyhisselâm-'ın nasihatlerinin arasında; Cenâb-ı Hak, iki âyet-i kerîmede, anne-baba hakkını ve hudutlarını beyan buyurmuştur:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

“Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için); «Önce Bana, sonra da ana-babana şükret!» diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak Bana'dır.” (Lokmân, 14)

Âyet-i kerîme, bilhassa ihtiyarlayan anne-babalara nasıl bir şefkatle muâmele edilmesi gerektiğini şöyle bildirir:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا
أُفٌّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

“Rabbin; sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine; «Üf!» bile deme; onları azarlama; ikisine de güzel söz söyle.” (el-İsrâ, 23)

Ebû Hüreyre -radiyallâhu anh- şöyle nakleder:

“Bir adam Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e gelerek;

«–Kendisine en iyi davranmam gereken kimdir?» diye sordu.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-;

“–*Annen!*” buyurdu.

Adam;

“–Ondan sonra kimdir?” diye sordu.

“–*Annen!*” buyurdu.

Adam tekrar;

“–Ondan sonra kim gelir?” diye sordu.

“–*Annen!*” dedi.

Adam tekrar;

“–Sonra kim gelir?” diye sordu. Rasûl-i Ekrem -sallâllâhu aleyhi ve sellem-;

“–*Baban!*” cevabını verdi. (Buhârî, Edeb, 2; Müslim, Birr, 1)

Diğer bir rivâyete göre babadan sonra da;

“–*Sana en yakın olan akrabân.*” buyurdu. (Müslim, Birr, 2)

Sâliha anneler, ömürlük teşekkürü lâyıktır.

Bahâeddin Nakşibend Hazretleri, annesi için sadaka-i câriye olabilmek arzusuyla şöyle demişti:

“Benim kabrimi ziyarete gelen, önce annemin kabrini ziyaret etsin!”

Molla Câmî de annesine olan teşekkür borcunu şöyle ifade etti:

“Ben annemi nasıl sevmem ki, beni bir müddet cisminde, bir müddet kollarında, ömür boyu da kalbinde taşıdı.”

Ebû Hanîfe, Bağdat kadılığını reddedince Halîfe tarafından zindana atıldı. Dedi ki:

«–Bana zindan ağır gelmez. Fakat annemin üzülmelerinden mahzun olurum.»

Böyle anneler, ömürlük bir teşekkürü ve duâlara lâyıktır.

Câhiliyyenin arttığı devrimizde, kadınlar annelikten soğutuluyor ve uzaklaştırılıyor.

Câhiliyyede kız evlâtların diri diri gömülmesi gibi, devrimizde de kürtaj kasaplığı var. Evlâtlar ana rahminde

katlediliyor. Annelik, rahatı bozacak diye; türlü bahanelerle çocuklar bertaraf ediliyor. Bunlar vicdanların kurduğuna, merhametin kalplerden söküldüğüne alâmettir. Zira bir kedi bile, yavrularına karşı merhamet doludur. Günümüzün maddî ve seküler hayatı; insanı gaddarlaştırdı, egoistleştirdi.

Câhiliyedeki insana ve günümüzdeki insana bu cinayetin fâciasını göstermek ve fark ettirmek üzere Cenâb-ı Hak şöyle buyurdu;

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ

“Diri diri toprağa gömülen kıza hangi günah sebebiyle öldürüldüğü sorulduğunda; (her nefis, ilâhî huzûra ne getirmiş olduğunu bilecek ve kendisini bekleyen âkıbeti görecektir.)” (et-Tekvîr, 8-9)

Aynı vicdansızlığın bir yansıması olarak, evlâtlar da yaşlandıklarında anneleriyle babalarıyla yaşamayıp, onları bakımevine gönderiyor.

Bunlar fâcialardır. Hâlbuki; bakıma muhtaç bir anne veya baba, belki de bir evlât için, **âhiret sermâyesidir**.

Dünyaya getirilecek ve güzelce yetiştirilecek bir evlât, belki de anne-babasının yaşlılığında âdetâ bir baston olacak, âhirette de belki de sadaka-i câriye olacaktır.

İslâm'ın ilk yıllarında; Allah Rasûlü'nün davetini aynı aileden bazı fertler kabul ediyor, bazıları etmiyordu. Böyle olunca, bazı anne-babalar, evlâtlarına karşı anne-babalık hukukunu istismâr etmeye çalıştılar. Meselâ;

Sa'd bin Ebî Vakkas -radiyallâhu anh-'ın on yedi veya on dokuz yaşında iken İslâmiyet'i kabul etmesi üzerine annesi, dîninden dönmediği müddetçe onunla konuşmamaya ve yemek yememeye ant içti; fakat Sa'd dîninden dönmeyeceğini söyledi.

Mus'ab bin Umeyr -radiyallâhu anh-'in zengin olan annesi de, dîninden dönmezse onu mîrâsından mahrum etmekle tehdit ediyordu.

Babası; Ebû Cendel -radiyallâhu anh-'ı, hicret etmemesi için zincirlere vurmuştu.

İşte bu âyet-i kerîme böyle bir durumda yapılması gerekeni bildirir:

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ

مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Eğer onlar (anne-baban) seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) Bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme! Onlarla dünyada iyi geçin.

Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak Bana'dır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm.” (Lokmân, 15)

Mahlûk için Hâlık'a İsyân Edilmez!

Kulluk Cenâb-ı Hakk'adır. Bu sebeple anne-baba; evlâdına Allâh'ın emirleri dışında bir zorlamada bulunursa, o zaman onlara itaat câiz değildir. Onun dışındaki itaatler mecbûrîdir.

Meselâ gafil anne-baba; kız evlâdına başını açmasını emrederse, bu noktada itaat edilmez. Onları dinlemedi diye evlât günahkâr olmaz. Bilâkis Allâh'a itaat ettiği için ecre nâil olur.

Allâh'a Yönelenlerin Yoluna İttibâ

Bu îlâhî tâlimatta, kalbin etrafından tesir alma husûsiyetine işaret vardır. Bu sebeple, sâlihlerle beraberlik ve fâsiklardan uzak durmak zarûrîdir.

Bir âyet ve hadîs-i şerif:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

"Ey îmân edenler! Allah'tan korkun ve sâdiklarla beraber olun!" (et-Tevbe, 119)

"Müşriklerle aynı yerde oturmayın, onlar ile bir araya gelmeyin. Kim onlarla aynı yerde oturur ve birlikte bulunursa, o onlardandır, bizden değildir." (Hâkim, Müstedrek, II, 141)

Gazâlî Hazretleri buyurur:

"Zihnî beraberlikler, kalbî beraberliğe götürür. Bu da insanı helâke dûçâr eder."

Dönüş Allâh'adır

Âhirete îman çok mühimdir. Müteâkip âyette, Lokman -aleyhisselâm-'ın nasihatlerine dönülmektedir. O da, evlâdına tevhidden sonra âhîret ve tefekkür dersi vererek şöyle der:

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ

اللَّهُ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

"Yavrucuğum! Yaptığın iş (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allah onu (senin karşına) getirir. Doğrusu Allah, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır." (Lokmân, 16)

İhsan Şuuru

Rasûlullah Efendimiz ihsânı şöyle tarif buyurur:

"Allâh'a, O'nu görüyormuşçasına ibâdet et! Her ne kadar sen O'nu göremezsen de, O seni görmektedir." (Buhârî, İmân, 37)

Hazret-i Lokman, evlâdına Allâh'ın kendisini ve yaptıklarını her zaman ve mekânda gördüğü şuurunu aşılama gayret etmektedir.

Tefekkür İmân Anahtarıdır

Lokman -aleyhisselâm-; evlâdını, âdetâ semâvat ve arzda tefekkür ettirerek dolaştırmaktadır.

Eserden Müessir'e, sebepten Müsebbib'e, sanattan Sanatkâr'a ulaştıran bir tefekkür...

Maalesef günümüzde müsbet ilimler; bu hikmeti verecek, bu tefekkürü kazandıracak şekilde okutulmuyor.

Hâlbuki ilmi veren Allah'tır. Müsbet ilimler, Allâh'ın yarattığı kanunları tespitten ibarettir.

Cenâb-ı Hakk'ın kâinattaki sonsuz azamet ve kudret akışlarını evlâtlarımıza anlatmalıyız.

NAMAZ TERBİYESİ

Hazret-i Lokman; tevhid şuurundan sonra ibâdet, tebliğ ve şahsiyet tavsiyelerine şöyle devam eder:

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

“Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret! Doğrusu bunlar, azim gerektiren işlerdir.” (Lokmân, 17)

Evlâtlarımıza Namazı Aşılmalıyız

Hazret-i Lokman, evlâdına ilk ibâdet olarak namazı emrediyor. Âyet-i kerîmede de buyrulur:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ

“Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et!...” (Tâhâ, 132)

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz de şöyle buyurur:

“Çocuklarınıza yedi yaşında iken namaz kılmayı emrediniz (tâlim edin). On yaşında namazı terklerinden dolayı cezalandırın.” (Tirmizî, Salât, 299)

Maalesef zamanımızda;

“Çocuktur, gençtir, hevesini alsın!” diyerek evlâtlarının dînî eğitimi ihmâl eden ve gevşeklik gösteren anne-babalar olmaktadır. Unutulmamalıdır ki, nefis doymaz. Hevesini almaz. Bilâkis tiryaki olur. Bir daha bırakamaz.

Peygamberimiz, kızı Hazret-i Fâtıma ve damadı Hazret-i Ali'yi gece namazına kaldırırdı.

Namazı evlâtlarımıza emredebilmemiz için; bu vazifeye, onlara Kur'ân eğitimi vermekle başlamamız gerekir.

Kur'ân eğitimi, küçük yaşlardan itibaren itinâ ile yerine getirilmesi icâb eden bir vazifedir. Zira çocuğun kulakları Kur'ân'ın sesine, kalbi Kur'ân'ın dünyasına âşinâ olmalıdır. Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- buyurur:

“Kim Kur'ân'ı küçük yaşlarda öğrenirse Kur'ân onun etine ve kanına işler (yani Kur'ân'ın feyziyle nurlanır.)” (Ali el-Müttakî, Kenz, I, 532)

Hazret-i Lokman, îman ve ibâdet nasihatlerinden sonra ahlâkî öğütlere başlıyor.

Zira bir mü'minin; sözleri, yürüyüşü, duruşu, bakışı, her davranışı zarâfet ve nezâket içinde olmalıdır:

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

"Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez." (Lokmân, 18)

وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

"Yürüyüşünde tabî ol, sesini alçalt! Unutma ki, seslerin en çirkini merkeplerin sesidir." (Lokmân, 19)

Hazret-i Lokman'ın, diğer peygamber ve sâlih zâtların nesiller husûsundaki en büyük endişeleri, âhirette evlâtlarından ayrı düşmektir.

FECÎ AYRILIK

Zira bir kimse -ne kadar takvâ sahibi olursa olsun- küfür ve fâsıklık üzere ölmüş bir yakınına kurtarma salâhiyetine sahip değildir.

Nitekim Rabbimiz; Nûh -aleyhisselâm-'ın dördüncü evlâdının, İbrahim -aleyhisselâm-'ın babasının ve Lût -aleyhisselâm-'ın karısının durumunu bildiriyor. Yine Peygamber Efendimiz'in amcaları Ebû Tâlib ve Ebû Leheb'i bildiriyor. Bütün bu misal verilen şahıslar; îmân etmediler ve en yakınları olan peygamberlerin, onlara bir faydası olmadı.

Aile fertleri birbirlerini çok sever ve ayrı düşmek istemezler. Unutulmamalıdır ki en hazin ayrılık, kıyâmet gününde gerçekleşecektir. O gün ömürlerini takvâ istikametinde yaşayan gönüllere;

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ

"Onlara merhametli Rabbin söylediği selâm vardır." (Yâsîn, 58) hitâbında bulunulacaktır.

Fakat ne kadar yakın olurlarsa olsunlar, mücrimlere ise şöyle seslenecektir:

وَأَمْتَاوُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

"Ey mücrimler! Ayrılın bugün!" (Yâsîn, 59)

Çünkü onlar da kötü bir âkıbetin yolcusu olacaklardır. Bu ne hazin bir ayrılıştır.

Demek ki âhirette; ailemizden, evlâtlarımızdan, anne-babalarımızdan ayrı düşmemenin tek çaresi, hep beraber sâlih olmamızdır. Yani sırât-ı müstakîm üzere bir hayat yaşamamızdır.

Dünyada ve âhirette huzurlu bir toplum, mesut bir aile yuvasının sırları şu âyet-i kerîmede beyan buyurulmuştur:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

“(Ve o kullar); «Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takvâ sahiplerine önder kıl!» derler.” (el-Furkân, 74)

Cenâb-ı Hak takvâ üzere olan bir toplum istiyor. Huzurlu bir toplum, huzurlu ailelerden teşekkül eder. Aileyi inşâ ve ihyâ etmekte ise, sâliha hanımların vazifesi çok büyüktür. İstikbâlin annelerinin İslâm karakter ve şahsiyetiyle yetiştirilmeleri çok ehemmiyetlidir. Bu vasıfta yetiştirilen anneler, evlâtları için âdetâ «tek başına birer medrese» olurlar.

Eğer anne takvâ sahibi olursa, onun zürriyeti de takvâ sahibi olur. Zira nesli terbiye edip yetiştiren hanımdır.

Allâh’a kulluğumuz ve O’nun tâlimatlarına ittibâmımız nisbetinde, Cenâb-ı Hakk’ın da yardımı tahakkuk edecektir;

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

“Ancak Sana kulluk eder ve ancak Sen’den yardım dileriz.” (el-Fâtiha, 5) sırrı tecellî edecektir.

Niyâzımız şudur:

“Ey Rabbimiz! Bizi Sana boyun eğenlerden kıl (müslüman eyle!) Neslimizden de Sana itaat eden bir ümmet çıkar!..” (el-Bakara, 128)

Aile ve toplumumuzu takvâ ile ihyâ eyle!..

Neslimizden; kâfir, fâsık ve gafil getirme yâ Rabbî!..

Âmîn!..